

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm VII. Cùm Episcopus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

reſcript. in 6. Dummodò etiam Ordinarius loci contentus ſit, vti conſtat ex c. 1. eod. de offic. Ord. in 6. & notauit Gl. hinc ver. expenſis, Dominic. Gl. 2.

Sed in diœceſi, vnde cauſa profecta eſt, Archiepiſcopus eam iudicare poteſt, per ſe, vel per alium. Imò addendum eſt, quòd cauſæ mediocritas, & itineris longinquitas ſæpe non permittat, vt cauſæ appellationum in Metropolitana Curia audiantur, ideòque in diœceſi litigantium per delegatum expediri debeant, arg. l. cum poſt, 26. C. de appellat.

2 NOTANDVM II. Cauſa appellationis ſecundùm ius canonicum delegari poteſt etiam à non principe, ſeu ſupremo Iudice. Ita hic, & c. ſuper quæſtionum, 27. ver. Nos autem, de offic. delegati, & docent Imola, & Abb. in c. ex literis 4. paulò poſt princ. de in integrum reſtit.

CAPITVLVM VI.

Si Episcopus.

PARAPHRASIS.

Si Episcopus diœceſim non per ſe, ſed per alium viſitet, viſitatori ipſemet prouidere debet neceſſaria, videl. famulos, equos, ſalarium, iuxta c. inter cætera, 15. extra, hoc tit. Viſitati autem ſolùm præbere coguntur neceſſaria ad victum, iuxta c. 1. & ſeqq. de cenſibus, in 6.

SVMMARIVM.

1. *Nomine victualium comprehenditur cibus & potus, non famuli, veſtes, & c. nomine autem alimentorum præter victum etiam alia ad ſuſtentationem neceſſaria comprehenduntur.*
2. *Episcopus non perſonaliter viſitans, à viſitatis per alium nil poteſt exigere.*

1 NOTANDVM Vn. Nomine victualium non comprehenduntur famuli, veſtes, equi, ſalaria: ſed cibus, & potus, iuxta l. Diarijs, 21. ff. de alimentis, vel cibarijs legatis: Quare & diarium appellari ſolet, quod in

vnum diem alicui ad victum miniſtratur. Sed nomen alimentorum præter victum, etiam alia ad ſuſtentationem neceſſaria, vt veſtes, habitationem, & c. comprehendit, l. legatis, 6. ff. eod. & dixi lib. 5. tr. 10. p. 3. c. 5. n. 7. §. Tertium.

§. Idem.

Episcopus ob id, quòd perſonaliter non viſitat, à viſitatis per alium non poteſt quidquam exigere. Ratio eſt: Quia procurationes ſeu victualia debentur ratione viſitationis, iuxta c. cum venerabilis, 21. & c. procurationes, 23. de cenſibus: Ergo ſi Episcopus perſonaliter non viſitet, nihil exigere poteſt: ſed ille accipiet, per quem Eccleſiæ viſitantur.

Simile quiddam eſt: Subditi in Germania, præſertim coloni originarij, domino ſuo aduentanti, aut prætereunti angarias ſeu vehiculares præſtationes debent, obſequij cauſa. Quòd ſi verò accidat, vt nunquam, aut rariffimè ad aliquem locum accedat, non poteſt loco eiufmodi angariarum aliud quippiam exigere: Multò minùs ius angariarum vicino alicui domino vendi poteſt, partim quia hæ angariæ obſequij cauſa domino perſonaliter præſenti ex antiquiſſima conſuetudine debentur, non alteri: partim quia angariæ inter regalia numerantur, quæ vendi ſeu alienari non poſſunt.

CAPITVLVM VII.

Cùm Episcopus.

PARAPHRASIS.

Episcopus tanquam Ordinarius Iudex, per ſe vel per alium in quouis loco diœceſis ſuæ non exempto, pro tribunali ſedens, cauſas ad forum eccleſiaſticum ſpectantes audire poteſt, atque perſonas eccleſiaſticas, cum earum exceſſus ita merentur, capere, & incarcerare; atque reliqua, quæ ad eius officium ſpectant, liberè exercere.

SUMMARIUM.

1. *Episcopus in diocesi sua ordinariam generalem iurisdictionem obtinet; non item Archidiaconi, & inferiores Prælati.*
2. *Locus intra diocesim exemptus æquiparatur loco extra diocesim quoad exclusionem iurisdictionis Episcopi, non autem quoad alia.*
3. *Iudex Ecclesiasticus per suos ministros criminofum capere, & incarcerare potest, etiam laicum, non tantum ob crimen hæresis, sed etiam ob alia, quæ vel merè ecclesiastica sunt, vel mixti fori, ut periurium, blasphemia, &c.*

NOTANDUM I. Episcopus in diocesi sua ordinariam generalem iurisdictionem obtinet. Quod Gl. magna hic not. 1. ait esse proprium Episcopi; adde tu, vel alterius Episcopalem iurisdictionem in territorio omnimodè exempto exercentis. Non ita verò Archidiaconi, & alij inferiores Prælati territorium iurisdictionis suæ habere censentur. Quod ed inferuire, admonet Glossa; Quod si Clericus peregrinus in Archidiaconatu delinquat, Archidiaconus eam suâ auctoritate punire non possit, sed Episcopus, tanquam proprius & generalis loci Ordinarius.

NOTANDUM II. Locus intra diocesim exemptus æquiparatur loco extra diocesim; quod attinet ad excludendam iurisdictionem Episcopi: Non autem quoad alia, secundum Gl. in Clem. frequens, ver. primo anno, de excessib. Prælat. Habet autem Episcopus intentionem iurisdictionis sibi competentis ex communi iure fundatam erga loca, & personas intra diocesim consistentes: ut si exempto aliqua prætendatur, ea ostendi debeat, ut hic notavit Gl. ver. habere, Petr. Ancharan. not. 1. & sumitur ex c. cum personæ, 7. de priuil. in 6.

NOTANDUM III. Iudex Ecclesiasticus, videl. Episcopus, vel simili potestate præditus, per ministros suos criminofum capere, & incarcerare potest. Id verò indubitatum est, quoad personas ecclesiasticas; imò

etiam laicos in crimine hæresis, iuxta c. vt commissi, 12. & c. vt inquisitionis, 18. de hæreticis, in 6. Sed dubium est de laicis, vtrum ab Episcopo capi & incarcerari possint ob alia crimina, quæ vel merè ecclesiastica sunt, vt simonia, &c. vel mixta, seu vtriusque fori, vt periurium, blasphemia, sacrilegium, &c. Negant hîc Ioan. Andr. & Ancharanus, Felinus in c. cum sit, n. 20. de foro compet. arg. huius c. Quia Pontifex ait, Episcopum ecclesiasticas personas capere posse propter delicta: Ergo id ipsum negare videtur de laicis. Sed contrarium rectè docet hîc Dominic. Geminianus col. 2. Felinus, seu additio eius loco cit. Did. Couar. in præct. qq. c. 10. n. 2. Iulius Clarus in præct. crimin. q. 37. n. 8. testantes ita in Gallijs & Hispanijs obseruari, Cardinal. Tuschus ver. Episcopus, concl. 253. D. Martha de iurisdic. p. 1. c. 50. n. 8. Nam Episcopus in foro suo ecclesiastico exercet imperium merè, ad quod pertinet ius facinorosos capiendi, incarcerandi, puniendi, uti constat ex c. 1. extrâ, hoc tit. & docent DD. in l. imperium, 3. ff. de iurisdic. omn. iudicum, Mol. tr. 5. de iust. disp. 7. Atqui non tantum Clerici, sed etiam laici in quorundam criminum causis foro ecclesiastico Episcopi subduntur, uti constat ex ijs, quæ dixi lib. 4. tr. 9. c. 2. Ergo, &c.

Ad argum. ex hoc textu desumptum, respondet Dominic. Argumentum à sensu contrario efficax non esse, si in oppositum habeantur iura expressa: sed quod Episcopus ius habeat, incarcerandi, & castigandi laicos propter crimina ecclesiastica, apertè sumitur ex c. contra idolorum, 10. iun. Gl. causa 26. q. 5. & alijs iuribus.

Responderi etiam potest; Ideo Bonifacium personarum ecclesiasticarum mentionem fecisse, quia in eas generatim & indifferenter iurisdictionem Episcopus exercet; non item in laicos, sed tantum respectu certarum causarum, seu criminum, quæ hoc loco specificare ac distinguere Pontifici propositum non erat.

Confirmatur: Ideo contrariæ sententiæ Doctores negant Episcopo erga laicos ius capturæ, & carceris; quia ipse spiritali pœ-

na contentus esse debeat, & temporalem Iudici seculari relinquere, saltem si loquamur de criminibus mixti fori. Quæ doctrina si vera esset, neque pœnam seu multam pecuniariam Episcopus laico inferre posset, v. g. ob blasphemiam, clericum percussorem, aut immunitatis Ecclesiasticæ violationem: cum tamen oppositum seruetur in praxi, & consentiant DD. communiter apud Tuschum ver. Episcopus, concl. 253. & alios allegatos supra: & consentit Trident. sess. 25. c. 3. de reform. vbi tamen adiungitur, quod multæ causis pijs applicari debeant.

CAPITVLVM VIII.

Quamuis.

PARAPHRASIS.

Canonici regulares, aut seculares, quibus per consuetudinem, aut priuilegium competit, cessationem à diuinis officijs indicare, non possunt id agere, nisi omnes, etiam absentes vocentur, sicuti mos est conuocandi ad electionem Prælati: Tum verò præmissa deliberatione, si cessandum esse iudicetur, Episcopo aut alteri Clerico, vel laico, ob cuius iniuriam cessatio indicenda est, insinuare debent, vt iniuriam, vel offensam emendet. Quod si fecerit, intermittenda erit cessatio. Sin recuset, & Capitulum ad cessationem procedendum esse arbitretur, vtraque pars, videlicet cessans, & contra quam cessatur, intra mensis spatium iter ad Sedem Apostolicam per se ipsos, vel per Procuratores arripere debent, acta & munimenta simul afferentes, & quamprimum fieri potest, coram Papa se præsentantes, vt negotio finis imponatur: Alioquin, si hæc non seruet pars cessans, non obstante cessationis seu organorum suspensionis edicto, diuina officia, vti prius, celebranda erunt. Vide Gl. hîc ver. mittendo.

* * *

SUMMARIUM.

Canonici ex tribus causis cessationem à diuinis instituire possunt. 1. Propria auctoritate, si id eis consuetudo permittat. 2. Ex decreto Comitij prouincialis. 3. Ex mandato Episcopi, seu superioris Ordinarij.

Aduertendum cum Petr. Ancharano in forma. Quod Canonici ex tribus causis cessationem instituire possint: Primò, Propria auctoritate, si id eis consuetudo permittat: tunc seruare debent formam in hoc c. traditam.

Secundò; Ex decreto Concilij prouincialis, tunc obedire tenetur, absq; vlla mora, & antecedente discussione, vti colligitur ex Clem. 1. de sent. excomm.

Tertio, Ex mandato Episcopi, seu Superioris Ordinarij: Id verò dupliciter fieri potest; Vel enim Superior cessationem fieri imperat, cum negotium antè non discussum, consequenter discussionem ipsis Canonici relinquit, tum obseruare debent formam hîc traditam. Vel Superior cognita causâ cessationem à diuinis indicendam esse decreuit, solamque executionem mandat Capitulo; tum obseruari non debet forma hîc tradita. Sed nec ipsemet Superior eam obseruare tenetur, cum Capitulo speciatim præscripta sit, ideòque tanquam exorbitans à iure communi, & ius speciale, ad alios casus aut personas extendenda non sit.

CAPITVLVM VLT.

Præsenti.

PARAPHRASIS.

Prælati, aliæque Ecclesiasticæ personæ vacantium dignitatum, personatum, aut Ecclesiarum, ad suam collationem, præsentationem, vel custodiam pertinentium redditus occupare, vel in vsus proprios conuertere prohibentur; cum ij ad vtilitatem earundem Ecclesiarum seu beneficium applicari, vel successorij referuari debeant.